

2014. februári mérnök évfordulók, emléknapiak

6. – Rádiótechnikai fegyvernem napja, Bay Zoltán Holdradar-kísérlete

Az először 1994-ben megtartott rádiótechnikai napon a szakemberek arra a bravúrra emlékeztek, hogy Bay Zoltán és kutatócsoportja 1946-ban e napon a saját fejlesztésű radarral, - a világon akkor egyedülálló eljárással - megmérte a Föld és a Hold közötti távolságot. E napot tekintik a magyar űrkutatás kezdetének.

8. – 80 éve született Tolnai József mérnök

Dunaföldváron született Tolnai József (1934-1984) gépészmérnök. Dolgozott a Baranya-Tolna Megyei Malomipari Vállalat pécsi, dombóvári, majd dunaföldvári malmaiban. 1962. január 1-jétől haláláig Szekszárdon, a Tolna Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat műszaki igazgatóhelyettese volt.

9. – 80 éve született Lang János mérnök

Győrben született Lang János (1934-1996) Ybl díjas építészmérnök. 1959-től az Észak-dunántúli Tervező Vállalat (GYŐRITERV) tervező építésze. Főbb munkái: Hegyeshalom, határátkelő állomás, Tatabánya Szénbányászat Tröszt székháza, Pest-Buda mozi, Győr Rába ETO stadionja és sportkomplexuma, Ajka, 240 lakásos lakótelep.

9. – 170 éve született Petschacher Gusztáv építész

Bécsben született Petschacher Gusztáv (1844-1890) osztrák származású építész, az Andrássy út építészeti kialakításának egyik megalkotója. Szellemes és nagyvárosias neoreneszánsz stílusú bérházépületeivel a historizmus építészetének egyik jelentős képviselője volt: a MÁV-nyugdíjintézet négy bérháza a Köröndön, az egykori Hitelbank, ma Pénzügyminisztérium József nádor téri székháza, a volt Harkányi- és Pallavicini-paloták az Andrássy úton.

9. – 140 éve született Kabdebo Gyula építész

Budapesten született Kabdebo Gyula (1874-1926) építész, művészeti szakíró, a századfordulós Budapest egyik várospolitikai szakértője. A főváros szolgálatába lépett, hol az 1910–1912. évi iskola- és kislakás-építési terv vezetője volt. Czigler Gyözővel szerkesztette Az építészet története (Bp., 1903-tól) c. művét.

10. – 140 éve született Pfeifer József építész

1874-ben e napon született Pfeifer József, a Diósgyőri Vasgyár építésze, lakóházak, középületek és az ottani templom egyik tervezője. A diósgyőr-vasgyári katolikus templom a vasgyári kolóniára jellemző vörös téglafalazattal. A tervező személye bizonytalan, bár valószínűnek látszik, hogy a terveket Murányi Lajos készítette, Szvetlik Mátyás irányítása mellett. A kiviteli tervek egy részén Pfeifer József neve is szerepel, ő azonban csak 1906-tól dolgozott a gyárban, miután Murányi Lajost, éppen a templomtervek körül folyó viták miatt, 1906. január 1-jei hatállyal elbocsátották a vasgyárból.

12. – 40 éve írták alá az Adria kőolajvezeték megépítéséről szóló szerződést

A Magyarország, Jugoszlávia és Csehszlovákia által aláírt egyezmény célja a szovjet szállításokat ellensúlyozandó arab olajbeszerzés lehetővé tétele volt. A Szovjetunió nem gördített akadályokat a megegyezés elé, mert számára ez a vezeték a világpiacok elérésének egyik újabb *lehetőségét* jelenthette, azaz a vezeték ellentétes irányú használatában gondolkodott. Az 1974-ben e napon aláírt szerződés

alapján megépült a horvátországi Krk szigeten lévő Omisaljából induló, évi 10 millió tonna kapacitású vezeték, mely egyben összeköttetést teremtett a Barátság kőolajvezeték-rendszerrel. A csővezeték Berzence mellett lép át Magyarország területére és Százhalombattánál ér véget. Az Adria vezetéken kezdetben iraki és iráni kőolaj érkezett, de ez – részben a magasabb tranzitdíjak miatt – nem váltotta ki az orosz importot. Csehszlovákia felé tranzitszállítások is történtek az Adria és a Barátság I. vezetéken keresztül. A délszláv háborúk idején a vezeték üzemeltetése szünetelt, azóta a szállítások rendszertelenek.

12. – 100 éve született Egyed László geofizikus

Fogarason született Egyed László (1914-1970) Kossuth-díjas geofizikus, akadémikus, egyetemi tanár, az ELTE TTK dékánja, a magyar űrkutatási és földmágnesességi vizsgálatok kezdeményezője és irányítója. Tanulmányaiában 1953-tól elsősorban a Föld tágulására vonatkozó elméletét ismertette. A tágulás mértékét több, egymástól független módszerrel határozta meg és eredményül ugyanazt a nagyságrendet kapta. Tanszékén indult meg Magyarországon a Föld fizikájának szervezett kutatása. Létrehozta az új, korszerű szeizmológiai obszervatóriumok hálózatát, megindította a hazai paleomágneses kutatásokat, továbbá a gravitációs állandó újabb meghatározására irányuló vizsgálatokat.

14. – 240 éve kezdték Luisbuorg város építését

Gróf Benyovszky Móric (1746-1786), az egyik leghíresebb magyar utazó 1773. elején indult el három hajóval a franciaországi Lorient kikötőből, és szeptember 21-én kötött ki a Madagaszkártól keletre levő francia szigeten. Hamarosan megtelepedett leendő főhadiszállásán, a malgasok szigetén, ahol két erődöt is emelt támaszpontul, majd 1774. február 14-i partraszállása után az Antongil-öbölben, az Antainambala-folyó torkolatánál megalapította (a francia uralkodó tiszteletére elnevezett) Luisbourg városát.

14. – 40 éve fogadták el a Gabčíkovo–nagymarosi vízlépcsőrendszer tervét

A Duna magyarországi és szlovákiai közös szakaszának komplex hasznosítási javaslata volt a bős-nagymarosi vízlépcső (BNV) rendszer. Környezetvédelmi szempontból a technikai fejlődés és az ökológiai tudatosság ütközőpontjának iskolapéldája. A létesítés körüli viták vezettek a magyar zöld mozgalom megerősödéséhez, a Duna Kör létrejöttéhez. A vízlépcső ötlete még az 1900-as évek elején merült fel, komolyan azonban csak a szocialista tervgazdálkodás idején kezdett el vele foglalkozni az állami vezetés. A vízlépcsőrendszer terveinek első vázlatát az 1950-es években a Budapesti Műszaki Egyetemen Mosonyi Emil professzor vezetésével alkották meg. Gazdasági és környezetvédelmi megfontolások kezdettől fogva szerepet játszottak abban, hogy a szakmai közvélemény, és sokáig a politikai elit sem fogadta osztatlan örömmel a magyar kormány által 1974-ben elfogadott tervet.

21. – Anyanyelv nemzetközi napja

A Föld hatmilliárd lakosa kb. háromezer nyelvet beszél. Az UNESCO szakemberei szerint a XXI. században az anyanyelvek nagyméretű visszaszorulására lehet számítani, ezért hirdették meg még 2000-ben február 21-re az anyanyelv nemzetközi napját.

25. – 75 éve fedezték fel a Zsóry fürdő hévízforrását

1939. február 25-én Mezőkövesd határában, Zsóry Lajos képviselő birtokán egy olajkutató fúrás nyomán 875 m mélységből percenként 654 liter, 71 °C hőmérsékletű vizet tártak fel. Ezután még több hévízkút is

létesült a Zsóry fürdő zavartalan gyógyvízellátására.

25. – 90 éve született Novák Péter építészmérnök

E napon született Novák Péter (1924-1967) Ybl-díjas városrendező építész, a műszaki tudományok kandidátusa. A Fővárosi Közmunkák Tanácsánál, a MÁV Igazgatóságon (vasúti felvételi épületek típussterve), az ÉTI-nél és a Debreceni Tervező Vállalatnál dolgozott, majd 1955-től haláláig a VÁTI főmérnöke volt. Főbb városrendezési munkái: Miskolc, kórházkörnyék részletes rendezési terve, Borsod regionális terve, Szolnok általános és részletes rendezési terve.

25. – 130 éve született Wälder Gyula mérnök

Szombathelyen született Wälder Gyula (1884-1944) építészmérnök, egyetemi tanár, akadémikus. A historizáló stílustörekvések híveként sajátos neobarokk épületek egész sorát hozta létre. Egerben kifejtett munkásságával, a város megőrizte a barokk jellegét.

25. – 100 éve született Gyulai Géza mérnök

Budapesten született Gyulai Géza (1914-1986) mérnök, műegyetemi oktató. A Fővárosi Tanácsnál a Közlekedési Igazgatóság vezetőjeként Bp. út- és autóbusz hálózatának fejlesztésével foglalkozott. 1963-ban a BME közlekedésüzemi tanszékére került, majd a Közlekedéstechnikai és Szervezési Intézetében dolgozott. Személyközlekedéssel, a közlekedéspolitikával és a mélyépítés kérdéseivel foglalkozott.

25. – 90 éve született Szalay Miklós mérnök

Budapesten született Szalay Miklós (1924-1978) Bogdánfy-éremes mérnök. 1947-51 között vízügyi szolgálatban Miskolcon, 1951-53-ban a budapesti földalatti vasút építésénél dolgozott, 1953-78-ban a budapesti műegyetem vízgazdálkodási és vízépítési tanszékein volt oktató. Közben 1962-67-ben a khartoumi (Szudán) műegyetem tanszékvezetője volt. Az UNESCO nemzetközi hidrológus továbbképző tanfolyamának állandó oktatója, a Fluvial Hydraulic Committee tagja volt. Elméleti munkássága során foglalkozott a szivárgások hidraulikájával, az árvízi vész-tározással, hő- és anyagtranszporttal.

28. – 120 éve született Körmeny Nándor építész

Celldömölkön született Körmeny Nándor (1894-1969) Greguss Ágost-díjas építész, a két világháború közötti magyar építészet egyik jelentős alakja. Néhány ismertebb épülete: Hárshegyi Idegszanatórium, Németvölgyi úti elemi iskola, a Dunai Révkapitányság épülete a Belgrád rakparton, angyalföldi kultúrház. Társtervezője volt az Országos Társadalombiztosítási Intézet balesetkórházának. Nevéhez fűződik a sikondai gyógyfürdő, a karcagi posta, a sopron-kurucdombi, a csornai, a győr-nádorvárosi templom, a pécsi kereskedelmi iskola, a debreceni Alföldi Takarékpénztár székháza.

29. – 130 éve született Guóth Béla mérnök

Pozsonyban született Guóth Béla (1884-1971) mérnök, geodéta, professzor. Számos hazai és külföldi vízépítési műtárgy tervezésében és építésében vett részt. Ő tervezte a csepeli szabad-kikötő műtárgyainak jelentős részét, s később Fekete Györggyel együtt szerzője volt a kikötő távlati fejlesztési tervének. A földmérői tagok numerikus tervezéséről írt tanulmányai új utakat nyitottak a geodéziai gyakorlatban.

29. – 110 éve született Macskásy Árpád mérnök

Csurgón született Macskásy Árpád (1904-1977) gépészmérnök, tudós, egyetemi tanár. Fő életműve, az

egyetemi épületgépész oktatás megszervezése és megindítása volt, amely kiállta az “idők próbáját”.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- Mérnökök évfordulói 2014-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László